

UTJECAJ DRUŠTVENIH MREŽA NA UČENIKE U KONTEKSTU UČENJA, POUČAVANJA I SLOBODNOG VREMENA

Cigrovski, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:045349>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**UTJECAJ DRUŠTVENIH MREŽA NA UČENIKE U KONTEKSTU UČENJA,
POUČAVANJA I SLOBODNOG VREMENA**

LAURA CIGROVSKI

Split, 2023.

Odsjek za pedagogiju

Preddiplomski dvopredmetni sveučilišni studij pedagogije i engleskog jezika i književnosti

**UTJECAJ DRUŠTVENIH MREŽA NA UČENIKE U KONTEKSTU UČENJA,
POUČAVANJA I SLOBODNOG VREMENA**

Student: Laura Cigrovski

Mentor: izv.prof.dr.sc. Morana Koludrović

Split, rujan 2023.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Društvene mreže.....	2
2.1. Facebook	4
2.2. Instagram	6
2.3. YouTube	8
2.4. TikTok.....	10
3. LMS sustavi.....	12
3.1. Prednosti i nedostaci LMS sustava	14
4. Utjecaj društvenih mreža na učenike u kontekstu učenja.....	15
5. Utjecaj društvenih mreža na učenike u kontekstu poučavanja	17
6. Utjecaj društvenih mreža na učenike u kontekstu slobodnog vremena.....	20
6.1. Utjecaj društvenih mreža na socijalizaciju i društveni život učenika.....	20
6.2. Utjecaj društvenih mreža na mentalno zdravlje učenika	21
6.3. Utjecaj društvenih mreža na fizičko zdravlje učenika.....	22
7. Zaključak.....	24
Sažetak.....	26
Abstract.....	27
Literatura.....	28
Internetski izvori	39

1. Uvod

Tijekom posljednjeg desetljeća, društvene mreže postale su neizostavan dio svakodnevnog života kako odraslih, tako i djece. Od svojih skromnih početaka, društvene mreže su dosegle globalni fenomen, povezujući ljude diljem svijeta i omogućujući im da dijele svoje misli, osjećaje, iskustva i znanja. One danas uvelike utječu na naše interakcije, komunikaciju i načine na koje dijelimo informacije. Brzi razvoj tehnologije otvorio je vrata novim oblicima interakcije i načinima komunikacije, ali istodobno je izazvao i mnoge rasprave o njihovom utjecaju na različite aspekte života, posebice na mlade generacije. Jedno od ključnih područja koje je podvrgnuto promjenama i izazovima jest obrazovanje. Učenici koji odrastaju u ovoj novoj tehnološkoj eri, suočavaju se s novim izazovima, ali i prilikama koje dolaze s učestalim korištenjem tehnologije i društvenih mreža. Postoje brojne spekulacije, a u novije vrijeme i rezultati istraživanja o utjecaju društvenih mreža na koncentraciju djece, ali sigurno je da danas živimo u svijetu u kojem smo naviknuti na brze informacije i laku dostupnost podataka. Kako su djeca na društvenim mrežama svakodnevno izložena raznim zabavnim sadržajima i brojnim (ne)potrebnim informacijama, za očekivati je da im formalni oblici obrazovanja postaju sve dosadniji i da im je teže pratiti konvencionalni, na sadržaj i nastavnika usmjeren nastavni proces. To od nastavnika i drugih odgojno-obrazovnih djelatnika iziskuje promjenu dosadašnjeg načina rada, djelomično i implementirajući djeci zanimljive računalne platforme u nastavni proces kako bi se povećao njihov interes za nastavu i učenje. Ovaj završni rad posvećen je analizi nekoliko društvenih mreža koje učenici najviše koriste, te njihovom utjecaju na učenike, s posebnim naglaskom na tri ključna područja: učenje, poučavanje i slobodno vrijeme. U radu će također biti riječ o nekoliko online platformi za učenje koje predstavljaju odličnu alternativu društvenim mrežama u kontekstu učenja. Cilj je razumjeti kako društvene mreže oblikuju način na koji učenici pristupaju znanju i stječu ga, kako tehnologija i društvene mreže utječu na proces nastave, te kakve posljedice društvene mreže imaju na slobodno vrijeme učenika.

2. Društvene mreže

Pojam društvenih mreža podrazumijeva različite internetske stranice i platforme na kojima korisnici dijele i objavljuju sadržaj koji su sami kreirali. Na društvenim mrežama pojedinci imaju mogućnost stvaranja profila na kojima će predstaviti određenu verziju sebe i moći se kreativno izražavati, kao i angažirati u živote drugih pregledavajući njihove profile i objave (Jerončić Tomić, Mulić, i Milišić Jadrić, 2020). Društvene mreže ujedno već dugi niz godina predstavljaju glavni način dijeljenja informacija, ideja i stavova (Kaplan i Haenlein, 2010). Društvenom mrežom se smatra svaka aplikacija ili internetska stranica preko koje ljudi mogu stupiti u kontakt i ostvariti neku vrstu komunikacije. U kategoriju društvenih mreža ulaze Facebook, Instagram, TikTok, YouTube, MySpace, kao i različite stranice s blogovima i računalnim igrama u kojima igrači međusobno komuniciraju. Pojam društvenih mreža zaista je širok i pokriva dobar dio internetske aktivnosti djece. Zadnjih godina njihova internetska aktivnost, odnosno količina vremena provedena na društvenim mrežama nekontrolirano raste. Igranje s vršnjacima u neposrednom kontaktu i na zajedničkom mjestu postalo je sve rjeđe, dok je “scrollanje” po društvenim mrežama u porastu. Jednim istraživanjem je utvrđeno kako 71% adolescenata posjeduje profile na više društvenih mreža, a od ispitanih adolescenata njih 92% im pristupa svaki dan (Lenhart, 2015). Drugo istraživanje, koje je provedeno s ciljem analize internetske aktivnosti djece iz europskih zemalja pokazalo je da 59% djece starosti između 9 i 16 godina ima profil na barem jednoj društvenoj mreži (Ciboci, Kanižaj i Labaš, 2014). Njih 26% ima otvoren javni profil na društvenim mrežama što znači da bilo tko u bilo kojem trenutku može pristupiti njihovim objavama. Dob u kojoj djeca počinju koristiti internet i društvene mreže se iz godine u godinu smanjuje, pa tako 98.8% roditelja predškolaca izjavljuje da njihova djeca pristupaju internetu (Ciboci i sur., 2014). Također, trećina djece u starosti od 9 i 10 godina svakodnevno posjećuju internet i društvene mreže (Livingstone, Haddon Görzig i Ólafsson, 2014). Nadalje, jedno od najnovijih istraživanja na području društvenih mreža pokazalo je da YouTube koristi 95% adolescenata, TikTok njih 67%, zatim Instagram 62% adolescenata, Snapchat 59% i na zadnjem mjestu Facebook s 32% aktivnih adolescenata (Vogels, Gelles-Watnick i Massarat, 2022). U nastavku će biti riječi o nekim od spomenutih društvenih mreža te

njihovim pozitivnim i negativnim utjecajima na učenike. Također će se spomenuti i nekoliko platformi namijenjenih korištenju u obrazovne svrhe poput Google Classrooma i Edmoda.

2.1. Facebook

Facebook je društvena mreža koju je 2004. godine, zajedno sa suradnicima, osmislio Mark Zuckerberg. Dugi niz godina Facebook je bio najpopularnija društvena mreža dok ga nisu zamijenile nove, inovativnije aplikacije. Iako više nije najpopularnija društvena mreža, Facebook danas broji više od 3 milijarde aktivnih korisnika. Prvotno je osmišljen s ciljem povezivanja studenata Harvarda kako bi mogli dijeliti informacije i ideje, no kasnije se proširio i na ostala sveučilišta, te naposljetku postao dostupan i široj javnosti. Od 2006. godine Facebook je dostupan i besplatan svima. Koristi se za povezivanje ljudi, prijatelja i kolega, te omogućuje korisnicima dijeljenje statusa, slika, video i audiozapisa kao i raznih članaka. Podatci iz 2011. godine pokazuju da profil na Facebooku ima više od 7 milijuna djece mlađe od 13 godina (Facebook, 2011). Facebook ne provodi strogu regulaciju starosti svojih korisnika, pa mu tako pristupaju čak i djeca mlađa od 10 godina koja kod prijave upišu dob od 13 ili više godina i bez poteškoća kreiraju profil (Brosch, 2016). Prema Manfredu Spitzeru (2015) upravo su djeca mlađa od 12 godina najrizičnija za pojavu negativnih posljedica zbog korištenja Facebooka, ali i drugih društvenih mreža. Smatra da djeca zamjenjuju vršnjačke i međuljudske odnose internetskim platformama poput Facebooka, te navodi da to u budućnosti može voditi ka promjenama u dijelovima mozga zaslužnima za društvene interakcije. Također spominje opasnost Facebooka i sličnih platformi, koja leži u stvaranju određene slike sebe koju želimo prikazati na internetu. Spitzer (2015) objašnjava da djeca počinju pridavati preveliku važnost oznakama “sviđa mi se“ koje dobivaju na svojim objavama, što rezultira stalnim provjeravanjem onoga što su objavili i koliko su “lajkova“ skupili. Jedno istraživanje je pokazalo da 11% učenika osnovne škole posjeduje dva Facebook profila, a njih 3.6% posjeduje tri ili više profila (Kosić, 2010). Facebook zabranjuje posjedovanje više od jednog vlastitog profila na platformi, a autor zaključuje kako bi jedan od razloga za posjedovanje više profila mogao biti taj da se djeca predstavljaju kao netko tko nisu, odnosno daju lažne informacije o sebi, čime ujedno krše uvjete korištenja Facebooka. Isto istraživanje je pokazalo da 40.9% učenika Facebook koristi nekoliko puta dnevno. Od ispitanih učenika gotovo polovica provodi između dva, te tri i više sati dnevno na Facebooku (Kosić, 2010). Upravo zbog količine vremena provedenog na ovoj platformi, važno je regulirati aktivnost djece koja joj pristupaju. Brojni autori spominju negativne strane Facebooka. Jedna od njih je tzv. pasivna konzumacija sadržaja, odnosno konstantno

provjeravanje tuđih objava, statusa i slika, što može voditi ka ljubomori, razdražljivosti, osjećaju usamljenosti, te osoba može postati manje zadovoljna sobom i svojim životom (Krasnova i sur., 2013). Ovakav osjećaj nezadovoljstva i depresije također može veoma negativno utjecati na djecu, kao i na proces njihovog obrazovanja. Istraživanje provedeno nad studentima jednog sveučilišta u Maleziji pokazuje da je akademski uspjeh studenata manji u onim periodima kada su prijavili pretjerivanje s korištenjem Facebooka (Abdulahi, Samadi i Gharlegghi, 2014). S druge strane, kao jedna od glavnih prednosti Facebooka u kontekstu obrazovanja se navodi mogućnost održavanja kontakta s vršnjacima, što je pogotovo važno preko vikenda i praznika. Facebook u tim situacijama može služiti za razmjenjivanje nastavnih materijala i suradničko učenje. Učenici na Facebooku mogu izgraditi svoju zajednicu gdje će dijeliti svoje interese i ideje i povezivati se jedni s drugima (Liu, 2010). Smatra se i da je Facebook platforma na kojoj se može pronaći puno korisnih informacija, pa se tako pokazao odličnim izvorom znanja kod adolescenata koji žele znati više o spolnom znanju (Yager i O' Keefe, 2012). Još jedno istraživanje podupire korištenje Facebooka kod adolescenata i smatra ga korisnim izvorom informacija, te otkriva da pametno korištenje ove platforme kod mladih može rezultirati pozitivnim promjenama u ponašanju (Jones, 2012). Također, Facebook je odličan medij za učenje i uvježbavanje engleskog jezika jer su glavne značajke ove platforme upravo na engleskom jeziku što od djece iziskuje barem osnovno znanje jezika (Kabilan, Ahmad i Abidin, 2010). Usto, djeca pri objavi statusa i čitanju tuđih uvježbavaju svoje vještine čitanja i pisanja. Konačno, Facebook sam po sebi nije loš niti opasan, ali takvim ga mogu učiniti korisnici, zbog čega se kod korištenja savjetuje oprez, a pogotovo djeci i njihovim roditeljima.

2.2. Instagram

Instagram je besplatna aplikacija čija je svrha dijeljenje fotografija i videozapisa na koje korisnici mogu primijeniti određene vizualne efekte i filtere. Svaka osoba starija od 13 godina može izraditi profil na aplikaciji i odabrati želi li da on bude javan ili privatn čime regulira tko sve može vidjeti što objavljuje. Aplikaciju su 2010. godine osmislili Kevin Systrom i Mike Krieger, a 2012. godine ju je kupio Facebook. Instagram se od Facebooka razlikuje po tome što dopušta objave isključivo vizualnog karaktera, odnosno fotografije i videozapise. Upravo zbog vrste sadržaja koja se objavljuje na Instagramu, smatra se da je on jedna od aplikacija koja najbolje pridobiva interes mlađih korisnika. Zadnjih nekoliko godina Facebook je izgubio na popularnosti i jedan dio njegovih korisnika, posebice djece, prešao je na korištenje Instagrama (Samahel i sur., 2020). Instagram im pruža sve pogodnosti Facebooka, uključujući dijeljenje sadržaja, kao i dopisivanje s drugim korisnicima putem Instagram Directa. Kod Instagrama je specifično to što korisnici mogu dodati određenu oznaku ispod objave koristeći znak ljestve. Kada bilo koji korisnik na aplikaciji pretraži tu oznaku, npr. #ljet2023, Instagram će mu prikazati sve slike ispod kojih se nalazi ova oznaka. Ova opcija je u jednu ruku korisna jer u kratkom vremenu možemo pronaći puno objava vezanih za nešto što nas zanima, ali isto tako može biti i opasna jer potpuno nepoznati ljudi mogu doći do našeg profila u samo nekoliko sekundi i za to im ne trebaju nikakve informacije o nama. Instagram je, kao i Facebook, društvena mreža prepuna korisnih informacija i odličan medij informalnog učenja (Douglas i sur., 2019). Koristeći Instagram djeca mogu naučiti kako kuhati, efikasnije obavljati kućanske poslove te kako bolje učiti i pamtiti. Na Instagramu svoje priče dijeli mnogo motivacijskih govornika i osoba koje žele doprijeti do drugih i educirati ih. No, mnogo je više tzv. "influencera", odnosno popularnih korisnika koji utječu na masu tako što im savjetuju koju da odjeću i kozmetiku kupuju, kako da se hrane itd. (Robinson i sur., 2017). No ono što stoji u pozadini "influencera" je to da su plaćeni za ono što rade, što znači da nekad njihovi savjeti ne moraju biti iskreni i imati na umu dobrobit drugih korisnika, već im je svrha promovirati određene proizvode. Djeca su ovdje najranjivija i izuzetno podložna onome što vide na Instagramu. Neki adolescenti, pogotovo djevojke, pate od manjka samopouzdanja, depresivnih raspoloženja, te poremećaja u prehrani upravo zbog stalnog promatranja "influencera" koji se na Instagramu prikazuju savršenima, čistog tena i savršenog tijela. (Prichard i sur., 2018). Kada se

djeca počnu uspoređivati s nerealnim standardima koji se promoviraju na Instagramu, to može imati kobne posljedice. Osim “influencera“ još jednu prijetnju na Instagramu predstavljaju roditelji koji su pokrenuli novi trend, tzv. “sharenting“ (Leckart, 2012). Radi se o roditeljima koji aktivno koriste Instagram i na aplikaciji objavljuju fotografije svoje male djece. Rade to kako bi dobili podršku od drugih roditelja, pohvalili se uspjesima svog djeteta ili zabilježili važne trenutke. No, objavljivanjem slika svoje djece narušavaju njihovu privatnost i potencijalno ih izlažu predatorima na internetu (Ranzini, Newlands i Lutz, 2020). Instagram ima i mnogo pozitivnih strana, čemu svjedoči i jedno istraživanje koje je otkrilo da se pojedinci osjećaju zahvalnije nakon dužeg vremena provedenog na Instagramu (Mendini, Peter i Maione, 2022). Sudionici su također prijavili povećan altruizam i veću uključenost u altruistična ponašanja nakon korištenja Instagrama (Mendini i sur., 2022). Instagram također omogućuje djeci izmjenu mišljenja i ideja što im pomaže izgraditi kritičko mišljenje. Neke od opcija na Instagramu poput objavljivanja fotografija, osmišljanja opisa ispod fotografija, označavanja geografskih mjesta na kojima su fotografije uslikane, te komentiranja objava, pospješuju lingvističku i prostornu inteligenciju djece (Phillips, 2013). U jednom istraživanju adolescenti su upitani o njihovom mišljenju o korisnosti Instagrama pri učenju engleskog jezika (Erarslan, 2019). Ispitanici su izjavili da su putem Instagrama stupili u kontakt s osobama iz drugih zemalja s kojima su komunicirali na engleskom jeziku. Prijavili su poboljšanje znanja engleskog zbog korištenja Instagrama, a sadržaj na Instagramu koji im je najviše pomogao u usavršavanju jezika je pregledavanje videozapisa u kojima izvorni govornici govore na engleskom. Iz tih su videozapisa naučili pravilan izgovor pojedinih riječi i kako bolje konstruirati rečenice (Erarslan, 2019). Istraživanja vezanih za ovu društvenu mrežu ima malo, no sva potvrđuju da je Instagram među popularnijim aplikacijama kod djece i adolescenata, te da na njemu provode značajnije vrijeme. S obzirom na intenzivno korištenje Instagrama kod djece, ali i na mnoge opcije koje on nudi, Instagram se može učinkovito upotrijebiti i u obrazovne svrhe (Hemmi, Bayne i Land, 2009).

2.3. YouTube

YouTube je popularna aplikacija za objavljivanje i pregledavanje videozapisa osmišljena 2005. godine. Korisnici mogu, ali i ne moraju izraditi profil na YouTubeu kako bi mogli pregledavati videozapise. Dodatne opcije ove aplikacije su komentiranje i ocjenjivanje videozapisa, a u novije vrijeme pojavila se i opcija objavljivanja i pregledavanja tzv. kratkih videozapisa, što je danas odlika gotovo svih društvenih mreža. YouTube je jedna od najpopularnijih aplikacija među djecom, a koriste ju za pregledavanje edukativnih videozapisa koji im pomažu pri učenju, ali i kao oblik zabave za pregledavanje humorističnih videozapisa, animiranih filmova i pjesama. Jedno istraživanje pokazuje da je YouTube među omiljenim aplikacijama djeci u starosti od 5 godina i mlađoj (Marsh i sur., 2015). Od svih društvenih mreža, YouTubeu pristupaju najmlađa djeca, pa tako Ofcom (2017) upozorava da se od 2016. godine broj djece u dobi od 3 i 4 godine koja koriste YouTube drastično povećao. Za vrijeme popularnosti pjesme Baby Shark mogli smo vidjeti da puno male djece, čak i mlađe od 3 godine zna samo ući u YouTube, pronaći i upaliti pjesmu. No samostalnost djece na YouTubeu nije novost, Buzzi (2011) potvrđuje kako su djeca i prije desetak godina bila napredna po pitanju samostalnog pretraživanja platforme i nalaženja željenih videozapisa. Jedan od razloga tako rane aktivnosti djece na YouTubeu je taj da je roditeljima nekada lakše samo upaliti djetetu videozapis, crtani film ili spot pjesme kako bi dijete skrenulo svoju pozornost na to, a oni imali malo mira, što često možemo vidjeti u kafićima i restoranima. Ellias i Sulkin (2017) zaključuju da neki roditelji koriste YouTube kao “digitalnog bejbisitera“, pa su mu tako često izložena i djeca mlađa od 2 godine kojoj YouTube služi za smirivanje i kao zanimacija pri objedu. Ohrabrujuće je to što podatci pokazuju da djeca na YouTubeu često gledaju edukativne videozapise (Rideout, 2017). Nasreću, na aplikaciji ih ima mnogo i to za sve uzraste, od onih za djecu u pelenama pa do onih namijenjenih srednjoškolcima i studentima. YouTube se pokazao odličnim izvorom informalnog znanja u istraživanju koje je ispitalo aktivnost učenika na aplikaciji (Temban, Hua i Said, 2021). Rezultati su pokazali da učenici često gledaju edukativne videozapise, DIY¹ videozapise u kojima uče kako nešto izraditi vlastitim rukama, zatim videozapise u kojima prate kuhanje, te navode kako uz YouTube uče i engleski. Jedno dijete prijavljuje da je pomoću YouTubea naučilo izraditi kutiju za olovke, drugo je proširilo svoj vokabular slušajući pjesme, a treće je naučilo ispeći kolač (Temban i sur., 2021).

¹ “Do it yourself“ videozapisi koji demonstriraju kako nešto izraditi vlastitim rukama

Drugo istraživanje potvrđuje zadovoljstvo učenika korištenjem YouTubea u edukativne svrhe (Fleck i sur., 2014). Dio istraživanja je proveden prije početka polugodišta kada su učenici izjavili da su većinom upoznati s YouTubeom i da imaju visoka očekivanja od korištenja aplikacije pri učenju. Drugi dio istraživanja je proveden na kraju polugodišta kada je 80.7% djece potvrdilo korisnost YouTubea za učenje. Čak 93.7% učenika uživalo je u iskustvu korištenja YouTubea u nastavi. Pridjevi kojima opisuju YouTube su: koristan, zabavan, zanimljiv, ali nekima od njih i zbunjujuć (Fleck i sur., 2014). Osim pozitivnih strana YouTubea, on kao i svaka društvena mreža dolazi i s određenim opasnostima. Već spomenuto istraživanje je pokazalo da djeca znaju naići i na neprikladan sadržaj za vrijeme korištenja YouTubea (Temban i sur., 2021). Prijavljuju da su naišli na videozapise gdje se dvoje odraslih ljubi, na videozapise s puno prostih riječi i one na kojima se prikazuje nasilje (Temban i sur., 2021). Nažalost, neprikladan sadržaj na YouTubeu često dolazi u obliku oglasa koji se pojavljuju na zaslonu prije početka videozapisa, ali često i više puta za vrijeme trajanja videozapisa. Ovi oglasi često sadrže za djecu neprikladan sadržaj poput nasilnih i uznemirujućih reklama za igrice, psovki i nasilnog rječnika, sadržaja vezanih za alkohol i droge, te vizualno neprilagođenih ili eksplicitnih sadržaja (Statista, 2021). Roditelje se savjetuje da sami pronađu videozapise koje će njihova djeca pregledavati, umjesto da maloj djeci dopuštaju samostalno pretraživanje aplikacije. Kako bi bili uvjereni da je sadržaj koji njihova djeca gledaju siguran i primjeren, roditelji mogu sami pregledati videozapise prije nego što isto dopuste svojoj djeci ili u najmanju ruku biti prisutni kada njihova djeca koriste YouTube i zajedno s njima gledati videozapise. Također, YouTube nudi opciju ograničenog načina rada aplikacije, koji dijelom filtrira neprikladan sadržaj pa se roditeljima preporučuje uključivanje ove opcije. No, ni ona nije bez mana i jedan dio neprimjerenog sadržaja i dalje može biti prikazan djeci, pa je jedini način sigurnog korištenja YouTubea taj da roditelji sami kontroliraju aktivnost djece na aplikaciji pomno birajući videozapise koje će dopustiti djeci da gledaju (YouTube). Konačno, od 2015. godine YouTube nudi i platformu YouTube Kids, koja je puno prikladnija za djecu i jednostavnija za korištenje. Platforma sadrži algoritme koji automatski filtriraju sadržaj prema dobi djeteta (Lafrance, 2020). Većina sadržaja na YouTube Kids platformi je edukativnog karaktera, što ju čini boljom opcijom za djecu od klasičnog YouTubea.

2.4. TikTok

TikTok je najnovija u nizu društvenih mreža koja je poharala svijet mladih. Aplikaciju je 2016. godine osmislio Zhang Yiing, a ona omogućuje korisnicima objavljivanje i pregledavanje već spomenutih kratkih videozapisa. U samim počecima djeca i adolescenti su TikTok koristili za objavljivanje glazbenih i plesnih videozapisa, a od tada se sadržaj na aplikaciji uvelike proširio, pa TikTok sada nudi brojne edukativne videozapise, a smatra se i odličnim alatom za učenje i usavršavanje engleskog jezika (Rahman, 2021). Jedno istraživanje je ispitalo TikTok kao medij za učenje engleskog jezika i otkrilo da većina osnovnoškolaca već koristi aplikaciju i smatra da TikTok može probuditi interes gotovo svih učenika (Erwani i sur., 2022). Dio ispitanika tvrdi da su im dosadile knjige i formalni oblici učenja i smatraju da je TikTok odlična alternativa klasičnim oblicima učenja, te se svi slažu ili u potpunosti slažu da su korištenjem TikToka proširili svoj vokabular engleskog jezika (Erwani i sur., 2022). Istraživanje iz 2019. je otkrilo da su roditelji učenika zabrinuti zbog prisutnosti neprikladnog sadržaja na TikToku (Jaffar, Riaz i Mushtaq, 2019). Navode da neprikladan sadržaj na aplikaciji uključuje eksplicitne i provokativne fotografije i videozapise, proste pjesme, te promoviranje pornografije. Također navode da se na aplikaciji odrasli ljudi sve češće sprijateljuju s djecom i smatraju da je prvotni cilj TikToka pridobiti što više korisnika, a ne zaštititi njihovu djecu koja koriste platformu. Riječi kojima opisuju TikTok su “uvredljiv“ i “toksičan“ (Jaffar i sur., 2019). Još jedno istraživanje potvrđuje spomenute strahove roditelja vezane za neprikladnost sadržaja na platformi (Soriano- Ayala, Bonillo Diaz i Cala, 2023). Ovi autori navode prisutnost sljedećih problematičnih ponašanja na TikToku: provokativno plesanje i geste poput griženja usana, oskudno oblačenje i korištenje eksplicitnih pjesama u pozadini videozapisa. Iako ovo istraživanje primjećuje važnost TikToka u kontekstu socijalizacije i zabave, također upozorava na određene opasnosti ove platforme (Soriano-Ayala i sur., 2023). TikTok ima veliki potencijal u obrazovnom kontekstu i informiranju djece i mladih o bitnim temama poput onih zdravstvenih, npr. spolnog zdravlja, ali platforma je većinom usmjerena na zabavni sadržaj pa potencijal aplikacije ostaje neiskorišten (Basch, 2022). TikTok, kao i ostale društvene mreže radi na principu algoritama koji korisnicima plasiraju sadržaj na temelju onoga što su ranije pregledavali. Ako djeca sama ne pretražuju sadržaj obrazovnog karaktera i ne pregledavaju ga često, algoritam im neće preporučiti takve videozapise. Lasić (2023) je otkrila da 25% ispitanih srednjoškolaca izjavljuje da nikada ne bi

pristupilo obrazovnom sadržaju na TikToku, zbog čega zaključuje da učenici platformu gledaju u kontekstu zabave, a ne obrazovanja. No, jednostavnim pretraživanjem na platformi, učenici mogu lako doći do edukativnog sadržaja. Ovime su se u svom istraživanju bavili Fiallos i suradnici (2021). Autori istraživanja su pretraživali aplikaciju pomoću oznake #learnontiktok u potrazi za obrazovnim sadržajem na platformi. Otkrili su da su se najrelevantnijim kategorijama pokazale: medicina, zdravlje, kuhanje, biologija i kemija. Navode da negdje među mnogo videozapisa zabavnog karaktera, djeca na TikToku mogu pronaći i sadržaj kojeg objavljuju stručnjaci s različitih područja (Fiallos A., Fiallos C. i Figueroa, 2021). Na aplikaciji, među ostalima, svoje znanje i savjete dijele brojni medicinari, dermatolozi, i ginekolozi. Prisutnost ovakvog edukativnog sadržaja na TikToku je ohrabrujuća i veoma korisna djeci u kontekstu informalnog učenja. Također, drugo istraživanje pokazuje da korištenjem TikToka djeca usvajaju važne vještine poput onih društvenih i informatičke pismenosti, te prijavljuju povećanu želju za komunikacijom zbog korištenja aplikacije (Azman i sur., 2021). Autori navode kako se TikTok pokazao i korisnim alatom za učenje za vrijeme pandemije Covida-19 kada su njegov potencijal za obrazovne svrhe uvidjeli predavači i stručnjaci (Azman i sur., 2021). Lasić (2023) se slaže da iako aplikacija nije osmišljena za potrebe nastave, ona se u određenih nastavnim predmetima može lako iskoristiti. Ista autorica daje primjer korištenja aplikacije u nastavi Povijesti i navodi kako učitelji na aplikaciji mogu izraditi kvizove za učenike, ili pak objavljevati kratke videozapise u kojima objašnjavaju dio gradiva. „Dakle, mogućnosti su brojne, a učenici rado prihvaćaju nove metode poučavanja, posebno ako su im isporučeni u njima poznatom i zanimljivom okruženju” (Lasić, 2023, str. 71).

3. LMS sustavi

Korištenje interneta i društvenih mreža dolazi s već spomenutim opasnostima. Iako društvene mreže sadrže raznovrstan edukativni sadržaj, djeca ih više koriste za pregledavanje zabavnih videozapisa. Korištenjem online platformi namijenjenih obrazovanju, odnosno tzv. sustava za upravljanje učenjem ili LMS² sustava, poput Google Classrooma, Edmoda i Teamsa, učenici mogu pristupiti obrazovnom sadržaju i materijalima za učenje koje su pomno odabrali njihovi nastavnici, bez straha od nailaženja na neprikladan sadržaj i druge potencijalne opasnosti društvenih mreža. Stoga su ove platforme učinkovitiji i kvalitetniji način pristupanja obrazovnom sadržaju od samih društvenih mreža.

Google Classroom je online platforma za učenje koja učiteljima i učenicima nudi brojne pogodnosti. Učiteljima omogućuje objavljivanje nastavnog sadržaja i zadataka za učenike, te lako vrednovanje njihovih uradaka na samoj platformi. Na Google Classroomu moguće je organizirati i videosastanke preko kojih učitelji mogu održati nastavu ili konzultacije s učenicima gdje će im dati povratne informacije vezane za njihov rad. Na platformi učitelji mogu stavljati obavijesti i priložiti kalendar s nadolazećim rokovima za predaju zadataka. Google Classroom učenicima štedi vrijeme i omogućuje jednostavan pregled nastavnih sadržaja i zadataka. Također, daje učenicima priliku za interakciju s kolegama iz razreda u kojoj mogu razmjenjivati ideje i pomagati jedni drugima s materijalima za nastavu. Studenti koji su sudjelovali u jednom od istraživanja koje je ispitivalo korisnost Google Classrooma pri učenju i poučavanju, izjavili su da smatraju kako platforma motivira studente za učenje i da veći broj njih aktivno sudjeluje u nastavnim aktivnostima (Hussaini i sur., 2020). Drugo istraživanje koje ide u korist Google Classroomu provedeno je nad učenicima 4. razreda osnovne škole kojima je materinski jezik malajski (Jen i Mohamad, 2021). Učenici su bili podijeljeni u dvije skupine od kojih je jedna koristila Google Classroom pri učenju engleskog jezika, a druga nije. Obe skupine su pet tjedana usvajale engleski pravopis i vježbale ispravno pisanje riječi. Rezultati ispita koji je uslijedio pokazali su da je grupa koja je imala pristup Google Classroomu bolje usvojila pravopis. Ti su

² *Learning Management System*

učenici izjavili da su bili motiviraniji za učenje zbog korištenja Google Classrooma (Jen i Mohamad, 2021).

Edmodo je bila online platforma za učenje koja je prestala s radom u rujnu 2022. godine, a učenicima i učiteljima je nudila slične pogodnosti kao i Google Classroom. One uključuju dijeljenje nastavnih sadržaja, zadavanje zadataka i rokova, izrađivanje kvizova i sl. Edmodo su rado koristili osnovnoškolci, srednjoškolci, ali i studenti. Jedno istraživanje pokazuje kako studenti smatraju da korištenje Edmoda i sadržaja koji njihovi predavači na njemu objavljuju, uvelike pospješuje njihovo učenje i razumijevanje gradiva (Enriquez, 2014). Usto prijavljuju da im zadaci i kvizovi objavljeni na platformi pomažu unaprijediti znanja i vještine vezane za predmet. Još navode kako ih povratne informacije koje dobivaju od predavača i kolega putem platforme motiviraju za sudjelovanje u raznim online aktivnostima na platformi, poput kvizova i rasprava (Enriquez, 2014). Također je dokazano da učenje na daljinu putem Edmoda pozitivno utječe na razvijanje kreativnog mišljenja kod učenika i studenata (Widyaningrum i sur., 2020).

Teams je online platforma za komunikaciju koju je razvio Microsoft. Nudi opcije dijeljenja informacija i datoteka, videosastanke u stvarnom vremenu, te je odličan online alat za suradnju. Teams se razlikuje od prijašnje dvije platforme po tome što nije nužno namijenjen za obrazovanje, ali se itekako može iskoristiti kao koristan alat za online učenje. Teams je prvenstveno osmišljen za poslovnu komunikaciju i okupljanje istomislioca u tzv. timove, odnosno grupe. No, za vrijeme nedavne pandemije se pokazao izrazito korisnim za obrazovanje, što je otkrilo i istraživanje koje se bavilo iskustvom korištenja Teamsa učenika i studenata zahvaćenih pandemijom (Pan i Vanijja, 2020).

3.1. Prednosti i nedostaci LMS sustava

Pozitivne strane navedenih sustava za upravljanje učenjem su prije svega savladavanje određenih prepreka poput fizičke udaljenosti, nemogućnosti transporta, bolesti i sl. Bez obzira na prisutnost navedenih okolnosti, fleksibilnost i dostupnost LMS sustava omogućuje pojedincima sudjelovanje u nastavi i korištenje nastavnih materijala. Osim toga, e-učionice na ovim platformama su otvorene i dostupne u bilo kojem trenutku što omogućuje učenicima organiziranje vlastitog vremena kako im najviše odgovara, pošto obrazovnim materijalima mogu pristupiti kada god to žele i mogu. Također, sadržaj na ovim platformama je raznolik, od jednostavnih tekstualnih poruka, pa sve do video i audiozapisa i kvizova, što učenicima olakšava proces učenja i čini ga zanimljivijim (CARNET, 2021). No, LMS sustavi dolaze i s određenim nedostacima. Korištenjem ovim platformi, učitelji se u potpunosti oslanjaju na discipliniranost učenika, odnosno povjerenje u učenike da će se uključiti u nastavu i aktivno upravljati procesom učenja, što može varirati od učenika do učenika, a ovisi i njihovoj starosti. Online učenje pomoću LMS sustava daje učenicima veliku slobodu, što može biti i pozitivno i negativno, no neki učenici izjavljuju da je predanost učenju manja kada se proces učenja odvija preko online platformi (Snoussi, 2019). Također, korištenje ovih platformi zahtjeva prije svega posjedovanje elektroničkih uređaja pomoću kojih će učenici pristupiti LMS sustavima, te određenu razinu informatičke pismenosti, koju ne posjeduju svi učenici. Konačno, prilikom korištenja ovih platformi ponekad zna doći do problema s internetskom vezom ili pada sustava što u određenim situacijama ove platforme čini nepouzdanima (CARNET, 2021). Ove poteškoće se lakše podnose ako se radi o običnom online satu, ali ako je riječ o ispitu ili nečem ozbiljnijem, onda ovakve poteškoće stvaraju veliki problem.

4. Utjecaj društvenih mreža na učenike u kontekstu učenja

Manfred Spitzer (2018) posljedice korištenja digitalnih medija i društvenih mreža uspoređuje s demencijom. Spomenute posljedice uključuju poremećaje pamćenja te smanjenu pozornost i koncentraciju. Spitzer (2018) nadalje navodi kako društvene mreže imaju loš utjecaj na emocionalni duh djece i odraslih. Usto objašnjava da je uvjet pravilnog razvijanja mozga njegovo korištenje, ističući da ga mladi danas, uz prisutnost društvenih mreža, koriste sve manje. Površno pregledavanje sadržaja i brzo primanje informacija koje se događa na društvenim mrežama, trajno oštećuje živčane stanice i rezultira kognitivnom, ali i emocionalnom slabošću (Spitzer, 2018). Prvo longitudinalno istraživanje provedeno na području utjecaja interneta i društvenih mreža na razvoj mozga u djece i ranih adolescenata, pokazuje da je učestalo korištenje interneta kroz period od tri godine povezano sa smanjenom lingvističkom inteligencijom, kao i usporenim razvojem sive i bijele tvari u mozgu (Takeuchi i sur., 2018). Ovisnost djece i mladih o brzim i lakim informacijama dugoročno umanjuje njihove sposobnosti učenja i istraživanja (Akam i Kumar, 2017). Samo dodir na zaslonu nas dijeli od pristupanja svim mogućim informacijama na internetu. Oslanjanje na internet za sve informacije koje su nam potrebne za posljedicu ima smanjenje kapaciteta našeg semantičkog pamćenja, odnosno znanja i pamćenja općih informacija (Sparrow, Liu i Wegner, 2011). Istraživanja pokazuju da istovremeno korištenje više medija ili obavljanje neke druge aktivnosti za vrijeme korištenja medija, imaju negativne posljedice na akademski uspjeh učenika i uspješnost izvršavanja školskih obaveza (Kirschner i De Bruyckere, 2017, Van der Schuur i sur., 2015). Još jedna od opasnosti društvenih mreža je činjenica da djeca i mladi danas ove platforme često koriste do kasno u noć, što utječe na kvalitetu njihovog sna, a za posljedice ima nemogućnost koncentracije i praćenja nastave sljedeći dan (CDC, 2011). Također, internetske aktivnosti poput online kupovine, igranja igrica, pregledavanja zabavnih videozapisa i sl., mogu ometati djecu u izvršavanju njihovih školskih obaveza i rezultirati lošim akademskim uspjehom kod nekih učenika (Yu i sur., 2010). Istraživanje provedeno nad studentima jednog Medicinskog fakulteta pokazuje da je ono što razlikuje uspješne i manje uspješne studente upravo činjenica da studenti sa značajno nižim ocjenama češće koriste društvene mreže (Bhandarkar, 2021). Nastavnici i drugi odgojno-obrazovni djelatnici počeli su primjećivati posljedice korištenja interneta i društvenih mreža na djecu, posebno one vezane za koncentraciju i pozornost djece. Čak 85%

učitelja smatra da postojeće tehnologije i prekomjerna upotreba interneta čine djecu odsutnom, smanjuju njihovu koncentraciju i onemogućuju im efikasno praćenje nastave (Purcell i sur., 2012). Usto, nastavnici jedne osnovne škole u Nigeriji također potvrđuju negativan utjecaj društvenih mreža i navode kako učenici često koriste društvene mreže kada bi trebali učiti, te da se to odražava na njihov akademski uspjeh (Adegboyega, 2020). Usprkos navedenim negativnim utjecajima društvenih mreža na djecu u kontekstu učenja, ne možemo osporiti važnu ulogu koju društvene mreže danas imaju u procesima komunikacije i socijalizacije djece i adolescenata (Boyd, 2007). Profili na društvenim mrežama djeci služe za izražavanje kreativnosti, te glazbenih i plesnih vještina. Također, osnovnoškolci i srednjoškolci često koriste društvene mreže kako bi se povezali s prijateljima iz razreda i međusobno se obavještavali o školskim zadacima i obavezama koje moraju izvršiti (Boyd, 2008). Istraživanje provedeno nad studentima otkriva korisnost društvenih mreža za suradničko učenje (Cao, Ajjan i Hong, 2013). Ispitani studenti navode da su društvene mreže imale pozitivan utjecaj na njihov akademski uspjeh i osobno zadovoljstvo učenjem (Cao i sur., 2013). Konačno, društvene mreže su neizostavan dio svakidašnjice učenika, pružajući im mogućnost komuniciranja s prijateljima i pristupanja informacijama. Utjecaj društvenih mreža na proces učenja je složen. Iako mogu ponuditi korisne informacije, društvene mreže se smatraju i ometajućim faktorom jer nepovoljno utječu na koncentraciju i produktivnost učenika.

5. Utjecaj društvenih mreža na učenike u kontekstu poučavanja

Korištenje interneta i društvenih mreža je uvelike utjecalo na učenike, njihovu koncentraciju i pamćenje što zahtijeva od nastavnika i drugih odgojno-obrazovnih djelatnika drugačiji pristup učenicima i samom nastavnom procesu. Kao što je već spomenuto, mnogi učenici navode kako im tradicionalna nastava više nije zanimljiva, a jedan od razloga je prisutnost društvenih mreža, odnosno raznolikog i zabavnog sadržaja na njima (Erwani i sur., 2022). Tradicionalni koncepti poučavanja, koji su nekada bili ograničeni samo na učionicu, sada se mijenjaju i virtualni prostori, poput društvenih mreža postaju novi načini za komunikaciju s kolegama iz razreda i nastavnicima. Sve su ovo razlozi zbog kojih su učitelji morali promijeniti svoj pristup kako bi odgovorili na nove potrebe učenika i prilagodili im nastavni proces s ciljem bolje motivacije i produktivnijeg učenja. Istraživanje provedeno na uzorku studenata Medicinskog fakulteta pokazalo je da je integracija društvenih mreža u nastavni proces za rezultat imala aktivnost učenika koji nikada do tada nisu postavljali pitanja niti se uključivali u nastavu. (Javaeed i sur., 2020). Društvene mreže su studentima u ovom slučaju pružile siguran prostor za sudjelovanje u nastavnom procesu i tako povećale njihovu produktivnost. No, autori ovog istraživanja navode i kako je integracija društvenih mreža u nastavu rezultirala manjom dolaznošću studenata (Javaeed i sur., 2020). Najveću integraciju društvenih mreža možemo vidjeti upravo na fakultetima. Seaman (2013.) objašnjava kako fakulteti vjeruju da interaktivna priroda društvenih mreža pomaže u stvaranju poticajne odgojno-obrazovne klime. Istraživanje pokazuje da gotovo 80% profesora prijavljuje povećanu komunikaciju i interakciju sa studentima zbog korištenja društvenih mreža u nastavi (Seaman, 2013). Društvene mreže su se pokazale izuzetno korisnima u poučavanju i učenju engleskog jezika. Korištenje društvenih mreža u poučavanju engleskog jezika, omogućuje učiteljima i nastavnicima dijeljenje raznih video i audiozapisa u kojima izvorni govornici govore na engleskom jeziku u svrhu usvajanja i izvježbavanja vokabulara i pravilnog slaganja rečenica. Također, nastavnici mogu osmisliti razne zadatke i aktivnosti koristeći društvene mreže u kojima učenici mogu govoriti engleski sa svojim prijateljima iz razreda i tako uvježbavati izgovor (Abdullah, Hussin i Shakir, 2018). Upravo se YouTube pokazao odličnim alatom za učenje engleskog kao stranog jezika. Duffy (2008) naglašava da je prednost YouTubea i sličnih aplikacija za učenje engleskog jezika u tome što je učenicima

zanimljivo pregledavanje videozapisa iz kojih uče. Za pozitivan utjecaj YouTubea na učenje nije zaslužna sama aplikacija, već nastavnici kojima je zadatak pomno odabrati videozapise koje će koristiti u obrazovne svrhe (Duffy, 2008). Mullen i Wedwick (2008) navode kako nastavnici mogu koristiti društvene mreže u učionici, ali i za objavljivanje materijala koje će učenici pregledavati kod kuće. Smatraju da učenici sami konstruiraju proces svog učenja pregledavanjem video i audiozapisa koje nastavnici objavljuju i da su uz korištenje društvenih mreža učenici motiviraniji (Mullen i Wedwick, 2008). Krutka i Carpenter (2016) prepoznaju korisnost implementacije društvenih mreža u nastavni proces jer korištenje istih pretvara klasičnu frontalnu nastavu usmjerenu na učitelja u onu interaktivnu i usmjerenu na učenike. Autori također navode da korištenjem društvenih mreža pri učenju, učenici na raspolaganju imaju više izvora znanja, u usporedbi s frontalnim oblicima nastave gdje uče od učitelja ili iz udžbenika (Krutka i Carpenter, 2016). Na društvenim mrežama učenici mogu pristupiti brojnim obrazovnim materijalima i videozapisima, stupiti u kontakt s različitim ljudima sa znanjima s različitih područja i učiti uz pomoć više različitih medija. Dvoje sveučilišnih profesora, Amani Isahi i Kenneth Carano, proveli su istraživanje u kojem su putem društvenih mreža povezali svoje studente (Krutka i Carano, 2016). Radilo se o 16 studenata engleskog jezika iz Gaze koji su za vrijeme ovog istraživanja bili zahvaćeni ratom i 16 američkih studenata koji su učili o njihovoj kulturi. Studenti su učestalo sudjelovali u zajedničkim videopozivima gdje su vodili razgovore, a imali su i zatvorenu Facebook grupu u kojoj su mogli dijeliti svoja razmišljanja i ideje. Američki studenti su na kraju istraživanja izjavili da im je spomenuto iskustvo bilo jako korisno i da su puno više naučili o Gazi i kulturi ljudi koji tamo žive nego bi ikada mogli čitajući udžbenike i slušajući suhoparna predavanja (Krutka i Carano, 2016). U ovom i sličnim kontekstima, društvene mreže pružaju nastavnicima i učenicima neprocjenjive prilike i kontakte iz koji mogu mnogo toga naučiti. Profesorica Gomboš Zazinović (2022) također svjedoči pozitivnim ishodima nakon korištenja društvenih mreža, tj. TikToka u nastavi Povijesti. Profesorica je sa svojim učenicima srednjoškolcima komentirala jedan profil na TikToku koji vjerodostojno prikazuje iskustvo trinaestogodišnje djevojčice zahvaćene ratom i holokaustom. Profesorica je primijetila da učenicima odgovara korištenje TikToka u nastavi jer im je otprilike poznat i zanimljiv. „Smatram da prečesto odlučujemo o njima i njihovu obrazovanju bez da ih pitamo za mišljenje, a ova je aktivnost to jasno pokazala” (Gomboš Zazinović, 2022, str. 133).

Prijavljuje da su učenici pokazali velik interes za obradu spomenutog sadržaja i da su se svi uključili u raspravu i dijelili svoja iskustva, pa čak i oni učenici koje povijesni sadržaj ne zanima i inače nisu aktivni na nastavi (Gomboš Zazinović, 2022). Konačno, Ivić i Blagojević (2022) navode pozitivne strane korištenja već spomenutih LMS sustava u nastavi. Njihovo istraživanje dokazalo je važnost ovih online platformi za učenje i njihovu zastupljenost u svakodnevnom životu učenika i studenata, posebno za vrijeme pandemije koronavirusa. Ove autorice prepoznaju važnost pozitivnog stava učitelja prema korištenju tehnologije u nastavi i navode kako učitelji koji negativno gledaju na primjenu tehnologije u nastavi neće koristiti online platforme poput Google Classrooma i Teamsa. „Učitelji trebaju obogaćivati sadržaj nastave i svoje metodičke sposobnosti koristeći mogućnosti koje pruža internet” (Ivić i Blagojević, 2022, str. 108).

6. Utjecaj društvenih mreža na učenike u kontekstu slobodnog vremena

Trapscott (2008) objašnjava kako su današnja djeca rođena u svijetu tehnologije što uvelike mijenja način na koji provode svoje slobodno vrijeme u usporedbi s prijašnjim generacijama. Učenici osnovnih škola u starosti od 8 do 12 godina, dnevno provode 4-6 sati koristeći elektroničke uređaje na kojima su im najzanimljivije aktivnosti korištenje društvenih mreža i igranje igrica (Adelantado-Renau i sur., 2019). U tim aktivnostima zapravo provode najveći dio svog slobodnog vremena. Rattinger (2018) je otkrila da srednjoškolci od svojih u prosjeku 4 sata slobodnog vremena u danu, 2 do 3 sata provode na društvenim mrežama. Zanimljivo je da rezultati pokazuju kako učenici osnovnih škola više koriste tehnologiju i društvene mreže od srednjoškolaca. U nastavku ćemo vidjeti kako pretjerano korištenje društvenih mreža, poput ovoga prisutnoga u osnovnoškolaca, utječe na društveni život učenika te njihovo fizičko i mentalno zdravlje.

6.1. Utjecaj društvenih mreža na socijalizaciju i društveni život učenika

Već je poznato da je dobra stara dječja druženja na igralištima i u parkovima dijelom zamijenilo "lajkanje" i komentiranje objava vršnjaka na društvenim mrežama, kao i međusobno dopisivanje i dijeljenje objava. O' Keefe i Clarke-Pearson (2011) navode pozitivne strane društvenih mreža pojašnjavajući kako one predstavljaju glavni medij komunikacije i međusobne interakcije djece i mladih. Pozitivne strane društvenih mreža odnose se prije svega na socijalizaciju, stvaranje svog identiteta i povezivanje s vršnjacima (O' Keefe i Clarke-Pearson, 2011). Prema Kosiću (2010) korisnost društvenih mreža leži u mogućnosti održavanja i ojačavanja već postojećih prijateljstava i odnosa. Valković (2016) naglašava važnu ulogu koju mediji danas imaju u procesu socijalizacije djece, odnosno procesu usvajanja različitih vrijednosti i normi. Objašnjava da su procesi socijalizacije pod utjecajem medija važni jer tako djeca upoznaju svijet oko sebe i grade svoj identitet, ali prepoznaje i opasnosti medija u ovom kontekstu, jer djeca mogu naići na informacije koje im nisu prilagođene i za koje još nisu dovoljno zreli (Valković, 2016). Kako bi se osigurao pozitivan utjecaj društvenih mreža na socijalizaciju djece, nužno je educirati djecu i osposobiti ih za medijsku kompetentnost. Medijska kompetentnost omogućit će djeci odabir

sigurnih i primjerenih sadržaja na internetu i društvenim mrežama i donekle ih zaštititi od opasnosti koje im prijete prilikom korištenja istih (Miliša i Tolić, 2008). Zbog učestalog korištenja društvenih mreža, interakcije uživo s obitelji i prijateljima postale su sve rjeđe, što je kod neke djece i mladih uzrokovalo osjećaje usamljenosti i depresije. Iako se jednom od najvećih prednosti društvenih mreža smatra upravo povezivanje i komunikacija s drugima, jedno istraživanje je pokazalo da smanjenje vremena provedenog na društvenim mrežama pomaže pojedincima da se osjećaju manje usamljeno (Hunt i sur., 2018).

6.2. Utjecaj društvenih mreža na mentalno zdravlje učenika

Adolescenti su posebno ranjiva skupina kada govorimo o problemima mentalnog zdravlja. To je dob kada se mogu primijetiti prvi simptomi koji ukazuju na mentalne bolesti (Patel i sur., 2007). O'Reilly i suradnici (2018) otkrili su da većina adolescenata misli da su društvene mreže štetne i opasne za mentalno zdravlje. Neki od ispitanih adolescenata su izjavili da na društvenim mrežama znaju provesti cijeli dan, bez obzira na to što ih smatraju štetnima. Navode da društvene mreže imaju štetan utjecaj na pojedince jer stvaraju ovisnost, uzrokuju stres, depresiju i nisko samopouzdanje, te izlažu korisnike internetskom nasilju (O'Reilly i sur., 2018). Veliko istraživanje provedeno nad 181 000 adolescenata iz 42 zemlje otkrilo je da pretjerano korištenje društvenih mreža često dolazi s opasnošću od internetskog nasilja (Craig i sur., 2020). Pokazalo se da izloženost određenim nasilnim sadržajima prisutnim na društvenim mrežama rezultira povećanom agresivnošću u dječaka koji nerijetko postaju internetski zlostavljači, dok su djevojčice češće žrtve (Craig i sur., 2020). Adolescenti kojima je dijagnosticirana depresija su izjavili kako negativne strane društvenih mreža uključuju: internetsko nasilje, riskantna ponašanja koja se mogu vidjeti na društvenim mrežama, te uspoređivanje s drugima na temelju izgleda (Radovic i sur., 2017). Smatraju da društvene mreže mogu pogoršati njihovo mentalno stanje kada prilikom depresivnog raspoloženja traže utjehu u korištenju istih (Radovic i sur., 2017). Još jedno istraživanje provedeno nad djecom u dobi od 11 do 17 godina pokazalo je da korištenje društvenih mreža, pogotovo u kasnim noćnim satima, loše utječe na kvalitetu sna i povezano je s anksioznošću i depresijom (Woods i Scott, 2016). Autorice naglašavaju da je u usporedbi s klasičnim korištenjem društvenih mreža, korištenje istih u krevetu i do kasno uvečer

puno štetnije po djecu i adolescente i vjerojatnije je da će se kvaliteta sna pogoršati, a s time doći i rizik od pojave depresije, anksioznosti i niskog samopouzdanja (Woods i Scott, 2016). Uspoređivanje sebe i svog života s drugima koji na društvenim mrežama prikazuju idealizirane verzije sebe, može voditi ka niskom samopouzdanju i nezadovoljstvu sobom i vlastitim životom (Bessière i sur., 2010). Korištenje društvenih mreža se kod djece i adolescenata pokazalo kao način za nošenje s negativnim emocijama i raspoloženjima, zbog čega sve više djece danas ima problema s regulacijom emocija (Spada i sur., 2008). Prema psihologiji, sposobnost regulacije emocija od velike je važnosti za mentalno zdravlje, a djeca koja koriste društvene mreže za bijeg od emocija u većoj su opasnosti za pojavu depresije i anksioznosti jer se nisu naučila nositi s negativnim emocijama i regulirati ih (Mennin i sur., 2002; Vajda, Láng i Péley, 2014). Frison i Eggenmont (2017) objašnjavaju kako postoji velika razlika po pitanju utjecaja društvenih mreža na dobrobit pojedinaca s obzirom na način korištenja društvenih mreža. Autori diferenciraju dva načina korištenja; pasivni i aktivni. Pasivno korištenje društvenih mreža podrazumijeva pasivno pregledavanje tuđih objava i povezuje se s depresijom i lošijim mentalnim zdravljem. Aktivno korištenje društvenih mreža podrazumijeva objavljivanje sadržaja i korištenje ovih platformi za komunikaciju i interakciju s drugima, što rezultira nižim razinama depresije i boljim mentalnim zdravljem (Frison i Eggenmont, 2017). Steinsbekk i suradnici (2021) su otkrili da su ovi načini korištenja društvenih mreža povezani i sa samopouzdanjem djece. Ona djeca koja društvene mreže koriste samo za pregledavanje tuđih objava u većem su riziku od niskog samopouzdanja, dok kod one djece koja su uključena u uređivanje svog profila i objavljivanje sadržaja nije primijećena poveznica s niskim samopouzdanjem (Steinsbekk i sur., 2021).

6.3. Utjecaj društvenih mreža na fizičko zdravlje učenika

Kao što je već spomenuto, uspoređivanje s osobama na društvenim mrežama koje u objavama prikazuju idealizirane verzije sebe, šteti djeci, a pogotovo adolescentima. Do sad je bila riječ o tome kako su ove usporedbe štetne po djecu jer uzrokuju nisko samopouzdanje, depresiju i anksioznost. Kod neke djece usporedbe ostanu na tome, no kod drugih one mogu voditi ka poremećajima prehrane poput anoreksije i bulimije kao rezultat pokušaja postizanja određenog izgleda (Goodyear i Armour, 2019). Erchull (2015) objašnjava da je djeci na društvenim

mrežama nerijetko plasiran sadržaj vezan za “zdravu prehranu“. Ovakav sadržaj će im se ponuditi bez da ga traže, na osnovu toga sviđa li se njihovim internetskim prijateljima. Objave vezane za “zdravu prehranu“ često promoviraju nedovoljan unos kalorija i mogu štetno utjecati na prehrambene navike djece, a pogotovo adolescenata (Eisenberg i sur., 2012). Također, djeca i adolescenti su pri korištenju društvenih mreža iznimno izloženi reklamama koje promoviraju nezdravu prehranu, lance brze hrane i visokokalorična gazirana pića (Potvin Kent i sur., 2019). Istraživanje pokazuje da se ovakve reklame djeci i adolescentima u periodu od tjedan dana pokažu između 30 i 189 puta, a mogu itekako nepovoljno utjecati na njihove prehrambene navike. Slično, objave na društvenim mrežama utječu i na fizičku aktivnost djece (Potvin Kent i sur., 2019). Djeca sve manje žele biti aktivna zbog svog zdravlja, a više zbog postizanja idealnog oblika tijela koji se reklamira na društvenim mrežama, a za djevojčice podrazumijeva vitku figuru, dok za dječake definirano, mišićavo tijelo (Goodyear i Armour, 2019). U procesu postizanja određenog oblika tijela, djeca i adolescenti gube shvaćanje o tome što je zdravo tijelo i zdrav duh i fokusiraju se samo na izgled. Jedno istraživanje provedeno nad osnovnoškolcima u Kini pokazalo je da je ovisnost o mobitelu i društvenim mrežama kod djece povezana s lošom kvalitetom sna, povišenim krvnim tlakom i prekomjernom tjelesnom težinom (Zou i sur., 2019). Istraživanje provedeno nad učenicima europskih zemalja otkriva da provođenje 2 ili više sati dnevno koristeći elektroničke medije povećava vjerojatnost pojave pretilosti u djece, što se može spriječiti ako su djeca jednako toliko sati dnevno fizički aktivna (Melkevik i sur., 2015). No Foretić i suradnici (2009) primjećuju da je sve manje djece koja vole fizičke aktivnosti i treniranje, objašnjavaju kako su dječja igrališta prazna, a igru su zamijenili mali ekrani. Sve više djece danas ima problema s izvođenjem jednostavnih pokreta i vježbi, a autori zaključuju da djeca u ovom tehnološkom vremenu preferiraju zabavu medijskog tipa, a ne onu aktivnu (Foretić, Rodek i Mihaljević, 2009).

7. Zaključak

Ovaj završni rad se detaljno bavio utjecajem društvenih mreža na djecu u kontekstu učenja, poučavanja i slobodnog vremena. Na temelju analize dostupne literature i istraživanja, možemo zaključiti da su društvene mreže postale značajan faktor u životima djece, te nezaobilazan dio njihove svakodnevice. Platforme poput Facebooka, Instagrama i TikToka u potpunosti su promijenile način na koji djeca primaju informacije i komuniciraju s drugima. Digitalna revolucija donijela je mnoge promjene u obrazovanje, a s time i u procese učenja i poučavanja. Načini na koji djeca uče, njihova motivacija, koncentracija i pamćenje značajno su se promijenili, što je rezultiralo promjenama na području poučavanja kako bi nastavnici što bolje odgovorili na potrebe učenika. Društvene mreže omogućuju djeci pristup mnogim informacijama, online alatima i edukativnim sadržajima, te obogaćuju pristup djece znanju. Također, pokazale su se izuzetno korisnima za učenje stranih jezika. No usprkos obrazovnom potencijalu društvenih mreža, djeca ih danas najviše koriste za pregledavanje i dijeljenje zabavnih (a često i nekorisnih te opasnih) videozapisa pa edukativni sadržaj prisutan na platformama često ostaje u sjeni. Društvene mreže su se duboko ukorijenile u svakodnevicu djece i adolescenata te im postale omiljeni način provođenja slobodnog vremena pružajući im mogućnost komunikacije s prijateljima, izražavanje interesa i izgradnju identiteta. No, kao rezultat sve češćeg provođenja vremena na društvenim mrežama, fizička aktivnost djece drastično se smanjila. Nedostatak fizičke aktivnosti može voditi brojnim problemima poput visokog krvnog tlaka, prekomjerne tjelesne težine i sl. Usto, sadržaj prisutan na ovim platformama nije uvijek primjeren djeci. Djeci neprilagođen sadržaj vezan za zdravu prehranu i tjelovježbu može uzrokovati probleme sa samopouzdanjem, depresiju i anksioznost, kao i voditi u poremećaje prehrane poput anoreksije i bulimije. Društvene mreže dolaze s mnogim potencijalima, ali isto tako mogu biti veoma opasne. Važno je osvijestiti roditelje i nastavnike o potrebi za medijskom pismenošću i praćenjem dječjeg online iskustva kako bi se osiguralo sigurno i produktivno korištenje društvenih mreža. Internetska stranica medijskapismenost.hr djeci i mladima može služiti kao koristan alat za osiguravanje sigurnog korištenja interneta i društvenih mreža. Stranica sadrži razne kvizove i edukativne materijale koji djeci približavaju pozitivne strane društvenih mreža, ali i opasnosti na koje mogu naići prilikom korištenja društvenih mreža. Usto, od velike pomoći može biti nastavnicima i roditeljima koji na stranici

mogu pronaći savjete i smjernice kako svojoj djeci i učenicima osigurati sigurno iskustvo korištenja društvenih mreža. Konačno, potrebno je kontinuirano istraživati i proučavati društvene mreže i njihov utjecaj na djecu kako bismo bolje razumjeli njihove pozitivne i negativne aspekte te kako bismo razvili smjernice i strategije koje će pomoći djeci da maksimalno iskoriste prednosti društvenih mreža uz minimalne rizike.

Sažetak

Glavni cilj ovoga završnoga rada bio je analizirati utjecaj koji društvene mreže imaju na učenike u kontekstu učenja, poučavanja i slobodnog vremena. Prisutnost društvenih mreža i njihovo učestalo korištenje rezultiralo je promjenom u načinu na koji djeca primaju informacije. Djeca su danas naviknuta na brze, lako dostupne informacije kojima mogu pristupiti u svakom trenutku i bez puno truda. Dakako, to je utjecalo na pamćenje, koncentraciju i motiviranost djece u školskom okruženju. Neki učitelji su se odlučili za integraciju društvenih mreža u nastavu kako bi motivirali učenike i učinili im nastavu zanimljivijom. U radu spomenuta istraživanja pokazuju da korištenje društvenih mreža u nastavi može pozitivno utjecati na učenike, no učitelji isto tako primjećuju negativne posljedice vezane za razinu motivacije i koncentraciju učenika izazvane učestalim korištenjem društvenih mreža. U radu je analiziran i utjecaj društvenih mreža na slobodno vrijeme učenika, koji ga danas većinom provode ispred malih ekrana “surfajući“ po društvenim mrežama. Neke od mogućih posljedica ovakvog provođenja slobodnog vremena su: smanjena fizička aktivnost, povećan krvni tlak, prekomjerna tjelesna težina, depresija i anksioznost.

Ključne riječi: društvene mreže, učenici, učenje, poučavanje, slobodno vrijeme

Abstract

The main goal of this bachelor's thesis was to analyze how social media affect students in the context of learning, teaching and leisure time. The presence of social media and their frequent use have changed the way children receive information. Children today are used to fast, easily accessible information they can access at any time and without much effort. Consequently, this affects memory, concentration and motivation of children in the school environment. Some teachers have decided to integrate social networks into their classrooms in order to motivate students and make their classes more interesting. The studies mentioned in the paper show that using social media in the classroom can have a positive impact on children, but teachers have also noticed the negative changes related to their levels of motivation and concentration as a result of frequent social media use. The paper also mentions students' leisure time, which is mostly spent using social media. Possible consequences of spending as much leisure time on social media are: reduced physical activity, increased blood pressure, obesity, depression and anxiety.

Keywords: social media, students, learning, teaching, leisure time

Literatura

1. Abdulahi, A., Samadi, B., i Gharleghi, B. (2014). A Study on the Negative Effects of Social Networking Sites Such as Facebook among Asia Pacific University Scholars in Malaysia.
<https://www.semanticscholar.org/paper/A-Study-on-the-Negative-Effects-of-Social-Sites-as-Abdulahi-Samadi/78acca4b41888e02be44a3e10eadd258d5ada16d> (preuzeto 31.7.2023.).
2. Abdullah, M. Y., Hussin, S., i Shakir, M. (2018). The Effect of Peers' and Teacher's E-Feedback on Writing Anxiety Level Through CMC Applications. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 13(11), 196–207.
3. Adegboyega, L. (2020). Influence of Social Media on the Social Behavior of Students as Viewed by Primary School Teachers in Kwara State, Nigeria. *Mimbar Sekolah Dasar*, 7(1), 43-53.
4. Adelantado-Renau, M., Moliner-Urdiales, D., Cavero-Redondo, I., Beltran-Valls, M. R., Martínez-Vizcaíno, V., i Álvarez-Bueno, C. (2019). Association Between Screen Media Use and Academic Performance Among Children and Adolescents: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA pediatrics*, 173(11), 1058–1067.
5. Azman, A. N., Rezal, N. S. A., Zulkeifli, N. Y., Mat, N. A. S., Saari, I. S., i Ab Hamid, A. S. (2021). Acceptance of TikTok on the youth towards education development. *Borneo International Journal*, 4(3), 19-25.
6. Basch, C. H., Hillyer, G. C., i Jaime, C. (2022). COVID-19 on TikTok: Harnessing an emerging social media platform to convey important public health messages. *International journal of adolescent medicine and health*, 34(5), 367-369.
7. Bessièrè, K., Pressman, S., Kiesler, S., i Kraut, R. (2010). Effects of internet use on health and depression: a longitudinal study. *Journal of medical Internet research*, 12(1), e6.
8. Bhandarkar, A. M., Pandey, A. K., Nayak, R., Pujary, K., i Kumar, A. (2021). Impact of social media on the academic performance of undergraduate medical students. *Medical journal, Armed Forces India*, 77(1), 37–41.

9. Boyd, D. (2007). Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life. U: D. Buckingham (ur.), Youth, Identity and Digital Media. Cambridge: The MIT Press, 119-147.
[https://www.semanticscholar.org/paper/Why-Youth-\(Heart\)-Social-Network-Sites%3A-The-Role-of-Boyd/5bbb16b85a0922224b184f1b17a871ed1bcf1314](https://www.semanticscholar.org/paper/Why-Youth-(Heart)-Social-Network-Sites%3A-The-Role-of-Boyd/5bbb16b85a0922224b184f1b17a871ed1bcf1314) (preuzeto 7.8.2023.).
10. Boyd, D. (2008). Taken Out of Context: American Teen Sociality in Networked Publics. SSR. Berkeley: University of California.
https://www.researchgate.net/publication/256000545_Taken_Out_of_Context_American_Teen_Sociality_in_Networked_Publics (preuzeto 7.8.2023.).
11. Brosch A., (2016). When the Child is Born into the Internet : Sharenting as a Growing Trend among Parents on Facebook, The New Educational Review, 225-235.
12. Buzzi, M. (2011). What are your children watching on YouTube? International Conference on Advances in New Technologies, Interactive Interfaces, and Communicability. Berlin, Heidelberg: Springer, 243-252.
13. Cao, Y., Ajjan, H., i Hong, P. (2013). Using social media applications for educational outcomes in college teaching: a structural equation analysis. British Journal of Educational Technology, 44(4), 581–593.
14. CARNET.(2021).
<https://arhiva-2021.loomen.carnet.hr/mod/book/view.php?id=413809&chapterid=83368> (preuzeto 27.7.2023.).
15. Centers for Disease Control and Prevention (CDC) (2011). Unhealthy sleep-related behaviors--12 States, 2009. MMWR. Morbidity and mortality weekly report, 60(8), 233–238.
16. Ciboci, L., Kanižaj, I. i Labaš, D. (2014). Media Education from the Perspective of Parents of Preschool Children: Challenges and Trends in Free Time Media Use. Medijska istraživanja, 20 (2), 53-69.
17. Craig, W., Boniel-Nissim, M., King, N., Walsh, S. D., Boer, M., Donnelly, P. D., i Pickett, W. (2020). Social media use and cyber-bullying: A cross-national analysis of young people in 42 countries. Journal of Adolescent Health, 66(6), 100-108.
18. Daniel G. Krutka i Jeffrey P. Carpenter (2016) Why Social Media Must Have a Place in Schools, Kappa Delta Pi Record, 52(÷1), 6-10.

19. Douglas, N. K. M., Scholz, M., Myers, M. A., Rae, S. M., Elmansouri, A., Hall, S., i sur. (2019). Reviewing the role of Instagram in education: Can a photo sharing application deliver benefits to medical and dental anatomy education? *Medical Science Educator*, 29(4), 1117-1128.
20. Duffy, P. (2008). Engaging the YouTube Google-Eyed Generation: Strategies for Using Web 2.0 in Teaching and Learning. *The Electronic Journal of e-learning* 6 (2), 119-130.
21. Eisenberg, M.E., Wall, M., Shim, J.J., Bruening, M., Loth, K., i Neumark-Sztainer, D. (2012). Associations between friends' disordered eating and muscle-enhancing behaviors. *Social Science and Medicine*, 75(12), 2242–2249.
22. Ellias, N., i Sulkin, I. (2017). YouTube viewers in diapers: An exploration of factors associated with amount of toddlers' online viewing. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 11(3), article 2.
23. Enriquez, M. A. S. (2014). Students' Perceptions on the Effectiveness of the Use of Edmodo as a Supplementary Tool for Learning. *DLSU Research Congress*, 2(6), 1-6.
24. Erarslan, A. (2019). Instagram as an education platform for EFL Learners. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 18(3), 54-69.
25. Erchull, M.J., (2015). The thin ideal: A 'wrong prescription' sold to many and achievable by few. In: M.C. McHugh and J.C. Chrisler, eds., *The Wrong Prescription for Women: How Medicine and Media Create a 'Need' for Treatments, Drugs, and Surgery*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 161–178.
26. Erwani, I., Romi, M. J., Sawithy, M. N., Rohana, R., Ulfah, S., i Supeni, I. (2022). The Influence of Tiktok in Increasing Vocabulary for Elementary School in SMP 1 Muhammadiyah Banjarbaru. *ELITE JOURNAL*, 4(1),25-40.
27. Facebook, (2011).
<https://www.facebook.com/safety/parents/conversations/what-parents-need-to-know-about-facebook-messenger-kids> (preuzeto 3.8.2023.).
28. Fiallos, A., Fiallos, C., i Figueroa, S. (2021). Tiktok and education: Discovering knowledge through learning videos. 2021 Eighth International Conference on EDemocracy i EGovernment (ICEDEG) 172-176.
<https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9530988> (preuzeto 3.8.2023.).

29. Fleck, B. K. B., Beckman, L. M., Sterns, J. L., i Hussey, H. D. (2014). YouTube in the Classroom : Helpful Tips and Student Perceptions. *The Journal of Effective Teaching*, 14(3), 21–37.
30. Foretić, N., Rodek, S. i Mihaljević, D. (2009). Utjecaj medija na fizičku inaktivnost djece. *Školski vjesnik*, 58 (4), 381-397.
31. Frison, E., i Eggermont, S. (2017). Browsing, posting, and liking on Instagram: The reciprocal relationships between different types of Instagram use and adolescents' depressed mood. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 20(10), 603–609.
32. Gomboš Zazinović, T. (2022). Učenje na društvenim mrežama: holokaust u neobičnome okruženju. *Poučavanje povijesti*, I(2), 130-133.
33. Goodyear, V. A., i Armour, K. M. (ur.) (2019). *Young people, social media and health* (p. 232). New York: Routledge.
34. Hemmi, A., Bayne, S., i Land, R. (2009). The appropriation and repurposing of social technologies in higher education. *Journal of Computer Assisted Learning*, 25(1), 19–30.
35. Hunt, M. G., Marx, R., Lipson, C., i Young, J. (2018). No More FOMO: Limiting Social Media Decreases Loneliness and Depression. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 37(10), 751-768.
36. Hussaini, I., Ibrahim, S., Wali, B., Libata, I.A., i Musa, U.A. (2020). Effectiveness of Google Classroom as a Digital Tool in Teaching and Learning: Students' Perceptions. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, IV(4), 51-54.
37. Ivić, V. i Blagojević, L. (2022). Korištenje informacijsko-komunikacijskom tehnologijom učenika i studenata prije i tijekom pandemije bolesti COVID-19. *Napredak*, 163 (1 - 2), 93-113.
38. J. Phillips. (2013). "Using Instagram in an educational context". <http://www.emergingedtech.com/2013/02/using-instagram-in-an-educational-context>. (preuzeto 1.8.2023.).
39. Jaffar, B. A., Riaz, S., i Mushtaq, A. (2019). Living in a moment: Impact of TikTok on influencing younger generation into micro-fame. *Journal of Content, Community and Communication*, 10(5), 187-194.

40. Javaeed, A., Kibria, Z., Khan, Z., i Ghauri, S.K. (2020). Impact of Social Media Integration in Teaching Methods on Exam Outcomes. *Advances in Medical Education and Practice*, 11, 53 - 61.
41. Jerončić Tomić, I., Mulić, R. i Milišić Jadrić, A. (2020). Utjecaj društvenih mreža na samopoštovanje i mentalno zdravlje mladih. In *medias res*, 9 (17), 2649-2654.
42. Jones, K., Baldwin, K. A., i Lewis, P. R. (2012). The Potential Influence of a Social Media Intervention on Risky Sexual Behavior and Chlamydia Incidence. *Journal of Community Health Nursing*, 29(2), 106–120.
43. Kabilan, M. K., Ahmad, N., i Abidin, M. J. Z. (2010). Facebook: An Online Environment for Learning of English in Institutions of Higher Education? *Internet and Higher Education*, 13, 179-187.
44. Kaplan, A. M., i Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68.
45. Kirschner, P. A., De Bruyckere, P., (2017). The myths of the digital native and the multitasker. *Teaching and Teacher Education* 67, 135–142.
46. Kosić, S. (2010). Online društvene mreže i društveno umrežavanje kod učenika osnovne škole: navike facebook generacije. *Život i škola*, LVI (24), 103-125.
47. Krasnova, H., Wenninger, H., Widjaja, T., i Buxmann, P. (2013). Envy on Facebook: A hidden threat to users' life satisfaction? 11th International conference on *Wirtschaftsinformatik*, 27.2. do 1.3.2013. Njemačka: Leipzig. https://www.researchgate.net/publication/256712913_Envy_on_Facebook_A_Hidden_Threat_to_Users'_Life_Satisfaction (preuzeto 31.7.2023.).
48. Krutka, D. G., i Carano, K. T. (2016). “As long as I see you on Facebook I know you are safe”: Social media experiences as humanizing pedagogy. U: A. R. Crowe i A. Cuenca, *Rethinking social studies teacher education in the twenty-first century*. Switzerland: Springer, 207-222.
49. Lafrance, A. (2020). The Algorithm That Makes Preschoolers Obsessed With YouTube. <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2017/07/what-YouTube-reveals-about-the-toddler-mind/534765/> (preuzeto 1.8.2023).
50. Lasić, V. (2023). TikTok i nastava: sirenski zov ili budućnost?. *Poučavanje povijesti*, II(1), 66–72.

51. Leckart S. (2012). The Facebook-free baby. The Wall Street Journal. <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304451104577392041180138910> (preuzeto 27.7.2023.)
52. Lenhart A. (2015). Teens, Social Media i Technology Overview 2015. PEW Research Center. <https://www.pewresearch.org/internet/2015/04/09/teens-social-media-technology-2015/> (preuzeto 3.8.2023.).
53. Lenhart, A., Purcell, K., Smith, A., i Zickuhr, K. (2010). Social media i mobile internet use among teens and young adults. Washington, DC: Pew Internet i American Life Project. https://www.researchgate.net/publication/286376855_Social_Media_Mobile_Internet_Use_Among_Teens_and_Young_Adults (preuzeto 29.7.2023.).
54. Liu, Y. (2010). Social media tools as a learning resource. Journal of Educational Technology Development and Exchange, 3(1), 101-114.
55. Livingstone S., Haddon Görzig A. i Ólafsson K., with members of the EU Kids Online network. (2014). Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. EU Kids Online Deliverable D4. London: EU Kids Online Network (preuzeto 29.7.2023.)
56. Marsh, J., Plowman, L., Yamada-Rice, D., Bishop, J.C., Lahmar, J., Scott, F., Davenport, A., Davis, S., French, K., Piras, M., Thornhill, S., Robinson, P., i Winter, P. (2015). Exploring play and creativity in preschoolers' use of apps: Final project report. Sheffield: University of Sheffield. <https://www.research.ed.ac.uk/en/publications/exploring-play-and-creativity-in-preschoolers-use-of-apps-a-guid> (preuzeto 1.8.2023.).
57. Melkevik, O., Haug, E., Rasmussen, M., Fismen, A. S., Wold, B., Borraccino, A., Sigmund, E., Balazsi, R., Bucksch, J., Inchley, J., de Matos, M. G., i Samdal, O. (2015). Are associations between electronic media use and BMI different across levels of physical activity?. BMC public health, 15, 497.

58. Mendini, M.; Peter, P.C.; Maione, S. (2022). The potential positive effects of time spent on Instagram on consumers' gratitude, altruism, and willingness to donate. *J. Bus. Res.*, 143, 16–26.
59. Mennin, D. S., Heimberg, R. G., Turk, C. L., i Fresco, D. M. (2002). Applying an emotion regulation framework to integrative approaches to generalized anxiety disorder. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 9(1), 85–90.
60. Miliša, Z. i Tolić, M. (2008). Određenje medijske pedagogije s komunikacijskog aspekta. *MediAnali*, 2 (4), 113-130.
61. Mullen i Wedwick, R. L. (2008). Avoiding the Digital Abyss: Getting started in the classroom with YouTube, Digital Stories and Blogs. *Clearing house: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas* 82, (2), 66-69.
62. Ofcom (2017). Children and parents: Media use and attitudes report. https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0020/108182/children-parents-media-use-attitudes-2017.pdf (preuzeto 27.7.2023.).
63. O'Keeffe, G. S., Clarke-Pearson, K., i Council on Communications and Media (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, 127(4), 800–804.
64. O'Reilly, M., Dogra, N., Whiteman, N., Hughes, J., Eruyar, S., i Reilly, P. (2018). Is social media bad for mental health and wellbeing? Exploring the perspectives of adolescents. *Clinical child psychology and psychiatry*, 23(4), 601–613.
65. Pal, D., i Vanijja, V. (2020). Perceived usability evaluation of Microsoft Teams as an online learning platform during COVID-19 using system usability scale and technology acceptance model in India. *Children and youth services review*, 119, 105535. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7527281/> (preuzeto 6.8.2023.).
66. Patel, V., Flisher, A. J., Hetrick, S., i McGorry, P. (2007). Mental health of young people: a global public-health challenge. *Lancet (London, England)*, 369(9569), 1302–1313.
67. Potvin Kent, M., Pauzé, E., Roy, E. A., de Billy, N., i Czoli, C. (2019). Children and adolescents' exposure to food and beverage marketing in social media apps. *Pediatric obesity*, 14(6), e12508.

68. Prichard, I., McLachlan, A.C., Lavis, T. i Tiggemann, M. (2018). The Impact of Different Forms of #fitspiration Imagery on Body Image, Mood, and Self-Objectification among Young Women. *Sex roles*, 78 (11-12), 789–798.
69. Purcell, K., Rainie, L., Heaps, A., Buchanan, J., Friedrich, L.D., Jacklin, A., Chen, C., i Zickuhr, K. (2012). How teens do research in the digital world. A survey of Advanced Placement and National Writing Project teachers finds that teens' research habits are changing in the digital age. Washington: Pew Research Center's Internet i American Life Project.
https://twosidesna.org/wp-content/uploads/sites/16/2018/05/How_Teens_Do_Research_in_a_Digital_World.pdf (preuzeto 6.8.2023.).
70. Radovic, A., Gmelin, T., Stein, B. i Miller, E (2017). Depressed adolescents' positive and negative use of social media, *Journal of Adolescence*, 55, 5-15.
71. Rahman, M. S. (2021). Analysis Regression And Path Model: The Influence Both Instagram And Tiktok In Improving Students' vocabulary. *Sketch Journal: Journal of English Teaching, Literature And Linguistics*, 1(1), 10-22.
72. Ranzini, G., Newlands, G., i Lutz, C. (2020). Sharenting, Peer Influence, and Privacy Concerns: A Study on the Instagram-Sharing Behaviors of Parents in the United Kingdom. *Social Media + Society*, 6(4),
<https://doi.org/10.1177/2056305120978376> (preuzeto 30.7.2023.).
73. Rattinger, M. (2018). Odnos slobodnog vremena i kvalitete života srednjoškolaca. *Život i škola*, LXIV (1), 43-57.
74. Rideout, V. (2017). The Common Sense Census: Media use by kids age zero to eight. *Common Sense Media*.
<https://www.icpsr.umich.edu/web/ICPSR/studies/37491> (preuzeto 27.7.2023.).
75. Robinson, L., Prichard, I., Nikolaidis, A., Drummond, C., Drummond, M., i Tiggemann, M. (2017). Idealised media images: The effect of fitspiration imagery on body satisfaction and exercise behaviour. *Body Image*, 22, 65-71.
76. Seaman, J., i Tinti-Kane, H. (2013). *Social media for teaching and learning*. London: Pearson Learning Systems.

- <https://www.bayviewanalytics.com/reports/social-media-for-teaching-and-learning-2013-report.pdf> (preuzeto 8.8.2023.).
77. Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., i Hasebrink, U. (2020). EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries.
<https://www.eukidsonline.ch/files/Eu-kids-online-2020-international-report.pdf>
(preuzeto 27.7.2023.).
78. Snoussi, T. (2019). Learning management system in education: Opportunities and challenges. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(12S), 664-667.
79. Soriano-Ayala, E., Bonillo Díaz, M., i Cala, V. C. (2023). TikTok and Child Hypersexualization: Analysis of Videos and Narratives of Minors. *American Journal of Sexuality Education*, 18(2), 210-230.
80. Spada M.M., Langston B., Nikčević A.V., Moneta G.B. (2008). The role of metacognitions in problematic Internet use. *Computer Human Behaviour*, 2325–2335.
81. Sparrow, B., Liu, J., i Wegner, D. M. (2011). Google effects on memory: cognitive consequences of having information at our fingertips. *Science*, 776–778.
82. Spitzer, M. (2018). *Digitalna demencija*. Zagreb: Naklada Ljevak.
83. Statista. 2021. U.S. children YouTube negative content consumption.
<https://www.statista.com/statistics/1268656/YouTube-videos-negative-content-watched-by-children-usa/> (preuzeto 1.8.2023.).
84. Steinsbekk, S., Wichstrøm, L., Stenseng, F., Nesi, J., Hygen, B. W., i Skalická, V. (2021). The impact of social media use on appearance self-esteem from childhood to adolescence—A 3-wave community study. *Computers in Human Behavior*, 114, 106528.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563220302806> (preuzeto 7.8.2023.).
85. Takeuchi, H., Taki, Y., Asano, K., Asano, M., Sassa, Y., Yokota, S., Kotozaki, Y., Nouchi, R., i Kawashima, R. (2018). Impact of frequency of internet use on development of brain structures and verbal intelligence: Longitudinal analyses. *Human brain mapping*, 39(11), 4471–4479.

86. Tapscott, D. (2008). *Grown Up Digital: How the Net Generation Is Changing Your World*. New York: McGraw-Hill.
87. Temban, M. M., Hua, T. K., i Said, N. E. M. (2021). Exploring informal learning opportunities via YouTube kids among children during COVID-19. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 10(3), 272-278.
88. Vajda, A., Láng, A., i Péley, B. (2014). [Investigation of the compulsive and impulsive behavioral addictions among adolescents]. *Psychiatria Hungarica : A Magyar Pszichiatriai Tarsasag tudomanyos folyoirata*, 29 2, 152-157.
89. Valković, J. (2016). Utjecaj medija na socijalizaciju. *Riječki teološki časopis*, 47 (1), 99-116.
90. Van der Schuur, W. A., Baumgartner, S. E., Sumter, S. R., Valkenburg, P. M., (2015). The consequences of media multitasking for youth: A review. *Computers in Human Behavior* 53, 204–215.
91. Vogels, E. a, Gelles-Watnick, R., i Massarat, N. (2022). *Teens, Social Media and Technology 2022*.
<https://www.pewresearch.org/internet/2022/08/10/teens-social-media-and-technology>
 (preuzeto 6.8.2023.).
92. Widyaningrum, H. K., Hasanudin, C., Fitriyaningsih, A., Dwi, E. N., Saddhono, K., i Supratmi, N. (2020). The use of Edmodo apps in flipped classroom learning. How is the students' creative thinking ability?. *Ingenierie des Systemes d'Information*, 25(1), 69-74.
93. Woods, H., i Scott, H. (2016). #Sleepyteens: Social media use in adolescence is associated with poor sleep quality, anxiety, depression and low self-esteem. *Journal of Adolescence*, 51, 41-49.
94. Yager A. M., O'Keefe C. (2012). Adolescent Use of Social Networking to Gain Sexual Health Information, *8(4)*, 294–298.
95. Yen, E. L. Y., i Mohamad, M. (2021). Spelling Mastery via Google Classroom among Year 4 Elementary School ESL Students during the COVID-19 Pandemic. *Journal of Education and e-Learning Research*, 8(2), 206-215.
96. Yu, A. Y., Tian, S. W., Vogel, D., i Kwok, R. C.-W. (2010). Can learning be virtually boosted? An investigation of online social networking impacts. *Computers Education*, 55(4), 1494–1503.

97. Zou, Y., Xia, N., Zou, Y., Chen, Z., i Wen, Y. (2019). Smartphone addiction may be associated with adolescent hypertension: a cross-sectional study among junior school students in China. *BMC Pediatrics*, 19 (1), 310.

Internetski izvori

1. <https://www.medijskapismenost.hr/> (preuzeto 21.8.2023.).

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Lava Cigrovski, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce Engleskog jezika i književnosti i Pedagogije, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 29.8.2023.

Potpis

Izjava o pohrani završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (podcrtajte odgovarajuće) u Digitalni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: Laura Cigrovski
Naslov rada: UTJECAJ DRUŠTVENIH MREŽA NA UČENIKE U KONTEKSTU UČENJA, POUČAVANJA I SLOBODNOG VREMENA
Znanstveno područje: Društvene znanosti
Znanstveno polje: Pedagogija
Vrsta rada: Završni rad

Mentor/ica rada:

izv. prof. dr. sc. Marana Koludraić

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

/

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

izv. prof. dr. sc. Marana Koludraić

prof. dr. sc. Maja Ljubetić

doc. dr. sc. Tari Maglica

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) rad u otvorenom pristupu

b) široj javnosti, ali nakon protoka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

Split, 29.8.2023.

Potpis studenta/studentice: Laura Cigrovski